

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

TIL SLÆGTEN

Undersøgelser omkring vor stamfader

skipper i Aalborg

PETER CHRISTIAN DAM

(1801 - 1871)

og hans hustru

DORTHE MAGDALENE, født Møller

(1805 - 1871)

Afsluttet i oktober 1980

Holger Dam
København

INDHOLDSFORTEGNELSE.

Forhistorie	side	3
Barndomshjemmet m. fotografi		5
Uddannelse		7
Eget hjem i Alborg		8
Børn		9
Skibsfarten		10
Skibe og togter:		
1828-1832 jagten "Enigheden"		11
1832-1840 sluppen "Frederik og Marie"		12
1841 skonnertbrig "Dania"		15
1842-1843 skonnerten "Heinrich"		16
1843-1847 skonnerten "Condor"		17
1848-1860 jagten "De tvende Brødre"		18
De sidste år		20
Fotografi af ægteparret		21
Fotografi af gravstedet i Alborg		22
Kildemateriale og oplysninger		23

Tillæg

Skipper Dams morbrødre:

skipper Christian Otzen	24
skipper Joachim Friederich Otzen	25

Dorthe Magdalene Dams slægt:

Moder: Inger Andersdatter af Valsted	26
Fader: garver Adam Andreas Müller	28
Farbroder: garver Adam Gottfried Müller	29
Søskende:	
Mette Kirstine	30
Bolette / gift Krohn	31
Marie / gift Behrendt	32
Johan Christian, købmand	33
Inger Kirstine	34

Forhistorie.

Omkring år 1800 findes slægtsnavnet DAM mange steder i landet. Vor slægtsgren opstod først d. 19. december 1801 i Åbenrå, da en dreng blev født udenfor ægteskab. Barnet - den senere skipper Dam af Ålborg - blev indført i kirkebogen under navnet:

PETER CHRISTIAN KNUTZEN (!!)

ved dåben d. 28-12-1801. I kirkebogen blev der indført (på tysk):

"Peter Christian Knutzen, en uægteskabelig søn af Catharina Ottzen, boende hos sin moder, og som iflg. udsagn af jordemoder Schlaun er blevet besvangret af matrosen Peter Knutzen.

Faddere: Marie Habelien, Peter Petersen Schmidt og Christian Ottzen."

Men allerede ved Folketællingen af 13-2-1803 blev navnet ændret til:

PETER CHRISTIAN DAM,

og dette slægtsnavn brugte han resten af sit liv, men myndighederne i Åbenrå har næppe villet anerkende dette navn. Tilsyneladende er det ikke lykkedes for moderen ved rettens hjælp at få udpeget en fader til drengen. Retssagen er øjensynligt blevet hævet uden dom, da jeg ikke har kunnet finde afslutningen på retssagen.

Det bestyrkes af følgende dokumenter:

- a) Ved hans konfirmation i 1818 står han opført under navnet "Knutzen".
- b) Ved moderens 1. ægteskab i 1811 står der anført om hende: "... som har en udenfor ægteskab født søn med navnet Peter Christian Dam."
- c) Ved hendes 2. ægteskab i 1825 står der: "... derimod har hun før sit første ægteskab en udenfor ægteskab født søn, kaldet Peter Dam." I modsætning hertil nævnes brudgommens 2 børn fra tidligere ægteskab blot ved deres navne uden bemærkninger.

Kort sagt: vor juridiske ret til slægtsnavnet DAM må være ret tvivlsom!

Drengens moder var den ugifte:

CATHARINA OTTZEN

Født: 16-11-1777 / døbt 19-11-1777 i Åbenrå

Død: 13-10-1831 i Åbenrå / begr. s.st. 19-10-1831.

forældre: kromand, købmand, møller og tømrer,

Christen Otzen

døbt i okt. 1735 i Ørslev, Hellevad sogn, Sønderjylland

død: 16-12-1789 i Åbenrå

og hustru,

Maria Christina Antoni (kaldet "Ottes")

døbt: 13-1-1745

død: 12-8-1834 i Åbenrå/begr. 16-8-1834

gift i Åbenrå:

1) 18-9-1761 med: kromand Peter Petersen, Hellevad

2) 4-10-1770 med ovennævnte Chr. Ottzen

Retsprotokollens referat af paternitetssagen er mildest talt temmelig magert, men det oplyses dog: at Catharina Ottzen ..

"ganske vist iflg. udsagn af jordemoder Schlaun har anført matrosen Peter Knutzen (fuldstændig løgnagtigt) som den person der har bragt hende i fortrød, men tværtimod den tidligere betjent hos Hr. Kammerherre v. Schmottau, og nuværende plantør Christian Dam, med den Tilføjelse, at hun på denne Måde har løjet overfor Retten." - Det drejede sig om:

betjent/gartner PETER CHRISTIAN DAM.

Født: 18-8-1768 ved Egersund, Broager sogn (iflg. Stenderup kirkebog 1821)

Død: 16-4-1821 i Stenderup sogn, Nørre-Tyrstrup herred (bopæl: Løverodde).

På grund af Dams afrejse i 1802 til Haderslev amt blev det under paternitets sagen hævdet, at Åbenrå ikke mere var det korrekte retterting - og derefter kan jeg ikke finde mere om denne sag. Landesarchiv på Gottorp Slot har oplyst, at sagens 2 navne ikke findes i dets specialregister over retssager ved Overretten. Man må derfor formode, at sagen er blevet hævet.

Men Catharina Ottzen måtte desuden gennem den sædvanlige lejermål-retssag for utugt og blev idømt 10 dages fængsel på vand og brød samt en utugtsbøde.

På grund af manglende kildemateriale i paternitetssagen vil en vurdering af de forskellige foreliggende muligheder kun blive gætterier. Dam havde i 1790 en paternitetssag, hvor han fik halveret sit børnebidrag på grundlag af en meget varm anbefaling fra sin chef amtmænd v. Schmottau. Men Catharina Ottzens handlemåde ligner til forveksling et fænomen i den tids paternitetssager.

Iflg. Chr. d. V.s Danske Lov (3.bog/16.kap./pkt.8) kunne en ægtemand ikke gifte sig med den hore, han havde bedraget sin hustru med. Dams kone døde blot 49 dage efter vor stamfaders fødsel og efterlod et 3-årigt barn, som behøvede pasning. Der foreligger ikke dødsattester, så man kan ikke vide noget om dødsårsag eller sygdommens varighed. Selvom man tror på Catharinas forklaring, vil det næppe nogensinde blive opklaret, om det var Dam, der svigtede Catharina til fordel for en anden pige (de blev gift allerede d. 17-6-1802) - eller om Catharinas tilståelse knuste ethvert håb for dem begge. Det må have været svært for både moder og barn i datidens samfund - f.eks. myndighedernes forbeholdne stilling til slægtsnavnet Dam.

Mange slægters historie er begyndt på tilsvarende måde. Jeg må i denne forbindelse tænke på en gammel fædrelandssang, hvor det hedder: "Hver glans, og hver plet vil jeg bære, der falder på Danmarks navn." Det må også gælde for slægten, hvis man vil vedkende sig et tilhørsforhold.

Kildemateriale:

Åbenrå kirkebog 1801 (pag.65/nr.8)

Folketælling for Åbenrå 1803/4.kvt.nr.116/fam.532

Landsarkivet i Åbenrå /Åbenrå byarkiv VI:

25 E. / brøderegister nr. 448 /1782-1802

25 F. do. 4. kvartal 1803 (3.die sidste blad)

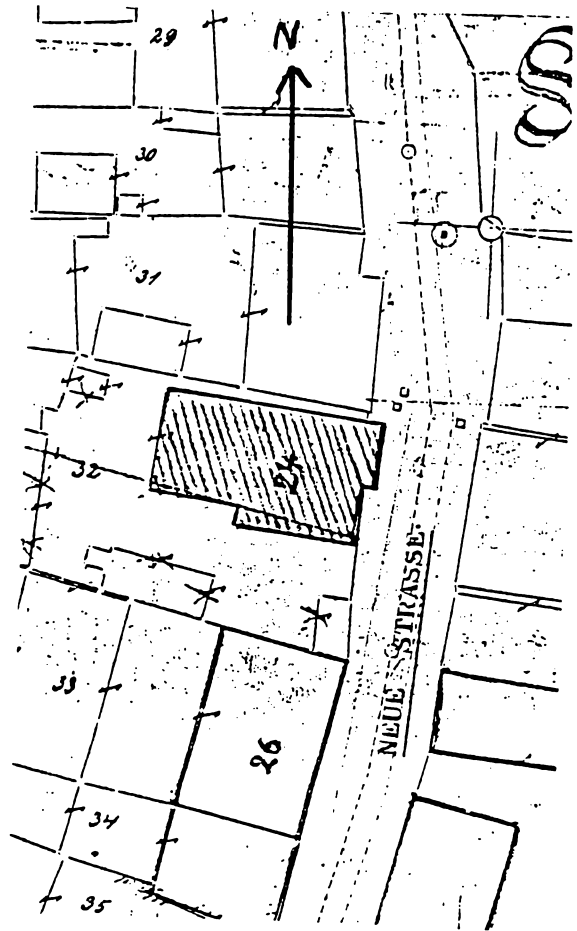
25 F. do. af 23-3-1804

25 F. do. af 6-3-1805

 Paternitetssager i Åbenr. kunne trække længe ud. Jeg har tilfældigt fundet en sag, der strakte sig over næsten 10 år.

BARNDOMSHJEMMET.

Peter Dams barndomshjem i Neue Strasse (senere nr. 24) er forsvundet. Det blev nedrevet ca. 1935, men kort forinden blev der taget dette foto:

Fotografiet viser IKKE facaden ud mod gaden, men den øst-vest liggende fløj, set fra Syd. Det drejer sig øjensynligt om et typisk gavlhus med karnap ud til gaden.

Foran på fotografiet - langs med bygningen - må der have været en lukket gård/have i sin tid, men den blev sløjfet, da en ny gade (Højgade) blev ført igennem på dette sted. I Neue Strasse boede der fortrinsvis folk i små kår, f. eks. håndværkere ligesom familien Otzen.

Som man kan se på fotografiet, har den venstre (vestre) del af bygningen været trukket tilbage, og frontispicen her må formentlig være en senere tilføjelse (det ny vindue). Facaden mod gaden har haft et tilsvarende fremspring iflg. ovenstående kort.

Kildemateriale:

Historiske Samlinger for Sønderjylland, Åbenrå (fotografiet)
Landsarkivet i Åbenrå
Landsarkivets kort: Åbenrå bevaringsplan / "Neue Strasse" fra 1881
Peter Dragsbo: Mennesker og hus i Aabenraa (1850-1920)

Ved folketællingen i Åbenrå 1803 oplyses:

(pag. 98) familie nr. 532 / Neue Strasse 116:)

(senere gadenummer: 24)

Stine Ottzen	husmoder	66 år / husarbejde
Anna Sophia Petersen	barn i 1. ægteskab	40 år
Otto Christian Ottzen	barn i 2. ægteskab	32 år / fraværende til søs
Anna Magdalene Ottzen	do.	27 år
Christian Ottzen	do.	22 år / sømand
Joachim Friedrich Ottzen	do.	19 år / sømand
Catharina Ottzen	do.	24 år
Peter Christian Damm	uægteskabeligt barn	1 år
Christian Christiansen	logerende	24 år / sømand

I retsprotokollerne har jeg 2 gange fundet familien Otzen. Dommene taler for sig selv !

I byarkivets "brøderegister" af 17-2-1808 står der:

"Catherina Ottzen er blevet idømt mulkt for voldsomme injurier imod bagerfrue J.J.Wraae Soer ved den kgl. og byret: 1 mark, og hun har betalt samme."

I samme protokol af 29-10-1813 står der Catharinas moder:

"Tjenestepigen Anna Christina Bastian er paa grund af udøvet vold mod enken Christina Otzen idømt 2 mark i mulkt til den kgl. stad, eller ved undladelse heraf subsidiært med 24 timers fængselsstraf på vand og brød."

Catharina Otzens ægteskaber:

a) gift 9-5-1811 i Åbenrå med:

Georg Philip Steinicke

tinstøber

døbt 18-11-1787 i Åbenrå

død 18-3-1821 s.st. (kastet af hesten)

forældre: tinstøber Johann Hinrich Steinicke
og hustru, Maria Lydia Clausen

Vielsen foregik i hjemmet.

De fik en søn:

Johann Heinrich Steinicke(r)

født 3-2-1812 / dåb 5-2-1812

død 22-4-1812 / begr. 26-4-1812

b) gift (i hjemmet) i Åbenrå 4-3-1825 / trolovet 29-1-1825 med:

Andreas Tiroll

låsemester

født 26-12-1777 i Åbenrå

død 11-8-1845 s.st.

forældre: støbemester Andreas Tiroll, Åbenrå
og afd. hustru Christina Jensen

I året 1824 forlader Peter Dam sin hjemstavn og bosætter sig i Ålborg. Vilkårene for skibsfarten i Åbenrå var ikke gode på det tidspunkt. Det kan vel også tænkes, at moderens påtænkte ægteskab har spillet ind. Men han drog ikke ud i det uvisse, da hans morbroder, skipper Joachim Fr. Otzen, boede deroppe og var gift.

UDDANNELSE.

For at kunne blive styrmand iflg. "Regler for Sørollen af 1802", skulle man have faret til søs som matros i 7 år og i den tid have gjort mindst 2 rejser på Middelhavet eller Vestindien - eller også een rejse på Kina eller Ostindien. Desuden skulle man have faret på Østersøen og være kendt i Kattegat

De eneste konkrete oplysninger om hans uddannelse har vi kun fra hans ansøgning om skippercertifikat.

Dams ansøgning af 6-12-1827 om skippercertifikat:

"Da jeg har været saa heldig at faae et Fartøj at føre for Kjøbmand Rasmus Bergen paa Skagen, hvilket Fartøj allerede ligger sejlklar til min Overtagelse, saa giver jeg mig hermed underdanigst den Frihed at ansøge det Højkongelige Admiralitets og Commissariats Collegium om den Naade at maatte bifalde mit Skipper Certificatz, da jeg har gjort flere Rejser som Styrmand, hvoriblandt 2.de som underdanigst indlagte Attester udviser. I Haab om naadigst Bønhørelse.

Underdanigst / Peter Christian Dam
(Conciperet af Møller / Navigationslærer)."

Attest af decb. 1827, udstedt af hans morbroder, skipper Otzen, Ålborg:

"At Styrmand Peter Christian Dam har faret med min afdøde Broder Christian Otzen i 2 Aar paa Østersøen og Middelhavet som Styrmand, og med mig i dette Aar har gjort 2 Rejser paa Engeland og har i alle Fald vist sig rosværdig og som en duelig Styrmand.

Bevidnes herved af / Jochim Fr. Otzen."

(Skipper Otzen ankom til Hull d. 14.juni iflg. Ålborg Stiftttidende 23-6-1827)

Attest af 14-12-1827, udstedt i Aarhus / (sign.) E. Krieger:

"Supplicanten, som staar opført i Aalborg Sjørulle nr. 90/82 har været Styrmand siden 1824 og er qualificeret til det ansøgte Skippercertificatz. Ansøgningen indstilles saaledes til det høje Collegies gunstige Resolution."

Desværre er skibets navn ikke anført i ansøgninge!

Rent TEORETISK kan man på grundlag af de dengang gældende regler opstille et ret sandsynligt skema over forløbet af hans uddannelse:

- 1816 stikker han til søs om foråret som 14-årig og sejler i 7 år.
(han bliver konfirmeret i 1818 - sidste frist iflg. loven).
- 1822 ved udgangen af dette år, hvor han fylder 21 år, bliver han styrmand.
- 1823-24 sejler han som styrmand hos sin morbroder skipper Christian Otzen.
- 1825-26 sejler han som styrmand hos skipper F.G. Krohn, Ålborg
til Altona og til London (iflg. sørollen).
- 1827 sejler han som styrmand hos sin morbroder, skipper Otzen, Ålborg
- 22-12-1827 udstedes Peter Dams skippercertifikat med borgerskab i Ålborg

Kildemateriale: (Rigsarkivet)

Søetaten/admiralitetet/indkomne indrulleringssager 1827 nr.822/adm.nr.1552
samme /indrulleringsreferatprotokol 1827 nr. 825/ adm. nr. 1350
Overført til Ålborg hovedsørulle I/1822 pag. 184a 90/82
Overført til Extra-sørulle f. Ålborg købstad II/1822 pag. 134

Der er ikke bevaret nogen sørulle for Åbenrå
Jvf. "Regler for Sørollen" af 8-1-1802 / pag. 23

EGET HJEM I ÅLBORG.

Som nævnt sejlede Dam som styrmand i årene 1825-26 hos skipper F.G. Krohn, Ålborg. Han var født i Flensborg ca. 1793, og familien kom til Ålborg i 1817. F.G. Krohns yngre broder var gift med en datter af garver Müller i Ålborg, og her må Dam have mødt sin tilkommende kone.

For at kunne gifte sig ansøgte Dam om skippercertifikat, som blev udstedt d. 22-12-1827. Umiddelbart derefter blev vielsen foretaget 26-12-1827 af stiftprovsten ved V. Frue Kirke i Ålborg. Bruden var:

DORTHE MAGDALENE MØLLER

Døbt (i hjemmet): 11-1-1805 i V. Frue sogn, Ålborg

Forældre: garvermester Adam ANDREAS Müller, født ca. 1763 i byen
Schlossheldringen, Thüringen, Sachsen (død 1844)

og hustru: Inger Andersdatter af Valsted /Sebber-Lundby sogn
(1773-1814).

Vidner ved vielsen var brudens svoger: organist Carl Ferd. Behrend, Ålborg og brudgommens morbroder: skipper Joachim Friedr. Otzen, Ålborg.

Da brudens moder døde, blev der først skiftet med børnene i 1818, da Dorthe kun var 13 år. Hver af døtrene fik udbetalt ca. rdl. 2.000,- i kontanter og desuden ca. rdl. 700,- i udestående fordringer - vel sagtens tvivlsomme værdier, da behandlingen af boet trak så længe ud. Desværre kunne flere ting tyde på, at døtrenes formynder havde uorden i sine regnskaber - bl.a. fordi han druknede sig i Limfjorden umiddelbart før et møde i skifte retten. Hendes underhold i de forløbne år har vel tæret lidt på kapitalen, og jeg vil skønne, at der højst har været ca. rdl. 1.000,- tilbage af den oprindelige sum, da hun blev gift.

Hendes yngre broder, Johan Christian, fik udbetalt det dobbelte beløb = broderlodden, og havde en anden formynder. Man kunne forestille sig, at Dorthe har ført hus for sin broder og skulle fortsætte med det efter brylluppet. I hvert fald køber de i fællesskab et hus på auktion i Ålborg d. 30-5-1828:

matr. 279 på hjørnet af Stormgyde og Ved Stranden /nr. 279

for rdl. 1.520,- (tinglæst 13-12-1828). Man må derfor gå ud fra, at de nygifte aldrig har slået sig ned på Skagen, hvor Dams reder boede. Købet skete i kommission ved Johan Christians formynder, vinhandler Jens Nørgaard, Ålborg.

I april 1832 skal skipper Dam indskyde rdl. 850,- som andel i sluppen "Frederik og Marie" af Ålborg, og han har utvivlsomt lånt pengene hos sin svoger ved udstedelse af et pantebrev i ejendommen. Iflg. kirkebogen bor han nu i 1832 i Jomfru Anegade, men ved folketællingen i 1834 bor han igen Ved Stranden. Skøde- og panteprotokollen siger ikke noget herom, men det var ikke ualmindeligt, at man sparede penge ved ikke at tinglæse. Først pr. 13-4-1837 afhænder Dam sin part i ejendommen (tinglæst 5-1-1838).

Kildemateriale: Folketælling i Flensborg 1803 / Kirkebog f. V. Frue, Ålborg / Sørullen f. Ålborg / Skøde- og Panteprotokol nr. 15/pag.494
Kirkebog f. Budolfi domsogn af 7-1-1832

Igennem årene boede familien følgende steder

iflg. folketællingerne i Ålborg

1834: fam. 279 / Strandens vestre side (sammen med Johan Chr. Møller)
d. 1-12-1834 ved sønnen Fritz'fødsel: Vestergade

1840: fam. 396 / Algade

1845: fam. 560a / Kattevad (hos Dams svoger, kontor Behrend)

1850: fam. 543 / Nørregade

1855: fam. 615a / Søndergades nordre side /matr. 873, som de købte iflg. skøde af 9-1-1854. Den blev først solgt efter deres død i 1871.

Der var altid en ung tjenestepige i huset. Mærkværdigt nok hed hun i 1850: KIRSTINE DAM. Hun skulle være født i Ribe ca. år 1800, men jeg har ikke kunnet spore hende noget sted.

Apropos samme navn, som kan forveksles: i Nørresundby boede der en driftig gårdejer Jens Christian Dam, født ca. 1793, som var vært for klubben "Enigheden" (senere "Klubben"). Han fik en søn, der hed Carl Johan Peter Christian Dam. De har forvoldt megen ulejlighed.

B Ø R N.

a) HANS CHRISTIAN

Født: 10-2-1829 i V. Frue sogn, Ålborg
Død: 13-7-1834 i Budolfi sogn, Ålborg

b) CARL GEORG

Født: 7-1-1832 i V. Frue sogn, Ålborg
Død: 26-7-1893 i København /begr. i Ålborg

c) FRITZ CHRISTIAN

Født: 1-12-1837 i V. Frue sogn, Ålborg
Død: 1-11-1902 i Skive gl. Kirke sogn

Da den ældste dør i 1834 - kun 5 år gammel - passerer skipper Dam, Hals for udadgående den samme dag. Det år sejlede han på Rusland, og det normale ophold i Ålborg var 2 uger. Men ved denne lejlighed trak han opholdet ud til 3 uger!

Hans kone sidder alene tilbage uden nogen mulighed for kontakt med ham, før han vender hjem godt en måned senere. Det var barske forhold, men det var jo vilkårene for alle sømandsslægter. Døb og bryllup kunne planlægges på forhånd og indpasses i sejlplanerne - men døden ..! Der kom ikke nogen dødsannonce i avisen.

SKIBSFARTEN.

Limfjorden kunne i gamle dage give problemer for sejlskibe. Ud for fjordens munding til Kattegat ligger sandbanken "Hals Barre", hvor der normalt kun var ca. 3 m. vanddybde. Men når sand og tang fra det åbne hav blev ført ind med strømmen, kunne passagen over Hals Barre blive så vanskelig, at sejlskibene måtte afvente højvande og gunstig vind for at slippe over. Sandsugere fandtes ikke dengang. Isen var også et problem.

På baggrund af nutidens motorkraft har man idag svært ved at fatte at blot små isdannelser på fjorden kunne lamme trafikken i ca. 3 måneder. Skibene blev oplagt for vinteren ved "Blødens Pæle" ude ved fjordens munding, og i den periode skulle skibene klargøres til næste års togt. Det gav lidt familieliv og en tiltrængt hviletid efter 9 måneders strabadser.

Livet ombord på sejlskibe var strengt og uden nogen komfort. F.H. Kjølsten fortæller om vilkårene ombord på det store skib, fregatten "Jylland":

"Datidens sejlskibsmatroses var i det hele taget utrolig hårdføre - op at bjærge sejl måtte de dag og nat i al slags vejr, og ofte kom de fra vagt uden en tør trevl på kroppen. I storm og dårligt vejr var det så godt som umuligt at få det våde tøj tørret, thi kakkelovne fandtes ikke på banjerne, og underofficererne havde derfor ordre til at passe på, at ingen tørnede ind i køjerne i det drivvåde tøj. Først skulle det vrides i det forfængelig håb, at det blev tørret til næste vagt, og der var intet andet at gøre end at kravle splitter nøgne op i den dinglende køje, hvis man da ikke hørte til de meget få, der havde en tør skjorte."

Det var ikke underligt, at søfolks levealder var lav. Skipper Dam blev en gammel mand på 70 år, men også han var mærket af de barske vilkår ombord.

Som skipper kunne man næppe få et skib at føre uden at tegne sig for part i skibet. Hver parthavers andel blev udtrykt i en brøk - alt efter deltagernes antal og indskud. Ved nybygninger var der selvskrevne parthavere som skibsbyggeren og alle leverandørerne, som til gengæld fik alt arbejde ved reparationer. Desuden kunne man finde parthavere i alle samfundslag, der søgte kapitalplacering. Dokumentet kunne blot være en kvittering ved de små andele, men tinglæsning blev brugt ved de større beløb (som regel).

Blandt parthaverne blev der valgt "en korresponderende reder". I byerne var det gerne en købmand, som selv havde brug for et skib, men det kunne også være en forhenværende skibskaptajn. Han udarbejdede en instruks for skipperen og brevvekslede med fremmede mæglere for at skaffe gunstige fragter. Men skipper Dam måtte ofte sejle ud i ballast til Østersøen. Telegrafien kom først til Ålborg i 1857, så skipperen havde i udstrakt grad frie hænder til at slutte aftaler. Der er ikke tvivl om, at Dam ofte har handlet på egen hånd.

Skipperen var som parthaver interesseret i økonomisk succes og stod som garant for udnyttelse og vedligeholdelse af skibet på den bedste måde. Hyren var lav, kosten ofte andenrangs og der blev ofte sparet på det nødvendige udstyr. Men det gjaldt jo også det øvrige samfund dengang. Regnskabet blev afsluttet i vinterens løb og forelagt ved en slags generalforsamling, der kunne have præg af selskabelig sammenkomst - hvis det var gået godt!

Før udbyttet blev fordelt, blev de rene udgifter trukket fra, foruden kaplak til skipperen (procentandel i fragten). Alt udbytte blev fordelt uden at der blev lagt op til et reservefond til dårlige tider.

Grundstødning, strandinger og totalforlis var der mange af. I den engelse handelsflåde regnede man med et tab på 4-5% af alle skibe pr. år i perioden 1825-1850. I samme periode i Danmark begyndte forsikringen at trænge igennem.

Kildemateriale: uddrag fra særtryk af "Handels- og Søfartsmuseets årbog" 1972, ved direktør Henning Henningsen : " Part i Skib".

Selv en skippers personlige udstyr var meget spartansk efter vor tids målestok. Vi har svært ved at fatte datidens almindelige fattigdom. Som nævnt sejlede Dam som styrmand hos sin morbroder, skipper Christian Ottzen. Han døde af tyfus ombord på sit skib på Københavns red i 1825. I hans dødsbo findes en fortegnelse over hans efterladenskaber. Man går næppe galt i byen ved at antage, at Dams personlige udrustning ombord - stort set - må have været tilsvarende:

1 lang pibe	3 jakker
3 små piber	1 par pampusser
2 dyner	1 oktant, 1 kikkert, 1 fyrfad
1 madras	1 tavle, 1 kedel
3 par støvler	3 bundter søkort - det ene i etui.

Det skulle dække personlige fornødenheder i årets 9 måneder - eller mere !
 Skipper Dams søkikkert findes endnu bevaret i slægten:

SKIBE OG TOGTER.

Nazisterne afbrændte byens gamle synagoge, hvor Ålborg byarkiv blev opbevaret. Alle oplysninger om Dams sejlads er primært hentet fra Ålborg Stifttidende - 34 årgange (!) - hvor skibslisterne fra Hals fandtes. Undervejs har jeg fisket oplysninger frem i avisen, som ingen kendte noget til. Øvrige oplysninger er hentet fra mange forskellige steder.

1828 - 1829 sejlede Dam med et ukendt skib, men formodentlig det samme som:

1830-1831:

JAGTEN "ENIGHEDEN"

14 commercelæster (a'2,6 tons)
bygget af eg / alder ukendt.

Reder: købmand Rasmus Bergen, Skagen (jvf. pag. 7/ansøgning)
Døbt: 28-10-1771 i Skagen
Død: 16-12-1842 i Frederikshavn (bosat her i 1832)

Jeg har forgæves søgt efter skibskøbet. En mulighed er kaperskibet af samme navn, som tilhørte købmand Lars Sørensen Jestrup, Mølgård, Asdal sogn, Vennebjerg herred, Hjørring amt. Han døde 19-2-1827 i Frederikshavn, og hans enke fik bevilling 5-2-1828 til at hensidde i uskiftet bo. Det var et stort skifte med auktion over indbo d. 26-5-1827, men ikke et ord om skibet. Bergens svigersøn, Joh. Anton Schmidt, Fr.havn, solgte jagten til København i 1858. Skibet er kun identificeret gennem 2 notits i Stifttidende den 11-12-1830 og 14-12-1831. Det er alt.

Skibslister		Destination	Gods
Hals	diverse opl.		
<u>1828:</u> 7. juli		fra Skagen	1 mast, brugt jern mv
17. juli		til do.	mursten
15. septb.		fra Altona	stykgoods
25. septb.		til Frederikshavn	mursten
3. okt.		fra do.	ballast
20. okt.		til Altona	jern og saltede sild
5. decb.		fra do.	stykgoods
18. decb.		til Frederikshavn	stykgoods
<u>1829</u> 6. juli	isfrit 23.april	fra Altona	stykgoods
16. juli	barnedøb 10. juli	til Frederikshavn	en del stykgoods
31. okt.		fra Altona	stykgoods
8. novb.		til Frederikshavn	do.
<u>1830</u> 8.april	isfrit 29. marts	fra Frederikshavn	stykgoods og brænde
25. april		til Altona	saltede og tørre huder
8. juli		fra do.	stykgoods
28. juli		til do.	huder, skind, salt. sild
10. okt.		fra do.	stykgoods
27. okt.		til do.	fedevarer, havre
	ank. 4. decb.	til do.	
<u>1831</u> 30. marts	isfrit medio april	fra do.	stykgoods
21. april		til do.	huder, skind, salt. fisk
24. juni		fra do.	stykgoods
28. juli		til Norge	korn, fedevarer
14. aug.		fra Drammen	træl
15. septb.		til Altona	diverse skind
<u>1832</u> 1. jan.		fra do.	stykgoods
	ank. 3. decb. 1831	til Cuxhavn	

1832 - 1840

Sluppen "FREDERIK OG MARIE".

23½ commercelæster / bygget 1820.

Købt på auktion på rådstuen i Ålborg den 29-3-1832 for rdl. 2.015,-
i dødsboet efter købmand Niels Nielsen Færch, Nibe, af:

reder: købmand og tobaksfabrikant Isak Meyer Cohen, Ålborg (2/3.del)
født 20-12-1793 i Altona / død 14-1-1853 i Ålborg.
-----
skipper P. Dam (1/3.del)

På den tid kunne jøder i Ålborg ikke få borgerskab i byen.

Købmandslavets medlemmer hævdede, at når man skulle medvirke ved kristne begravelser, kunne man ikke være medlem, når man var jøde ! Men købmand Cohen opnåede det alligevel i 1821 på grund af en såkaldt ekspeditionsfejl, som vakte købmandslavets store fortrydelse. Til trods for grundlovens af 1849 opnåede jøderne i Ålborg først deres rettigheder på dette punkt i 1854 !

Skipper Dams tidligere reder, købmand Bergen, Skagen, flyttede i 1832 sin virksomhed til Frederikshavn, og skipper Dam ventede barn nr. 2, så der var sikkert brug for større indtægter fra et større skib. Dam har formodentlig ikke haft part i det første skib "enigheden", men i 1832 må han indskyde sin part i "Frederik og Marie".

Ålborg skøde- og panteprotokol nr. 16 /1830-36 /pag. 736b:

"Undertegnede Skipper Peter Dam deklarerer hermed paa det kraftigste, at hvis min Medrehder i Slup "Frederik og Marie", Herr I. M. Cohen her i Byen, som ejer to tredie Parten i bemeldte Skib, og jeg en tredie Part, ikke finder sig tilfreds med mig som Skipper, at jeg da uden Lov og Dom fratræder Fartøjet og afstaar til Herr Cohen min 1/3 Part for Rdl. 850,- ere otte Hundrede og Halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sedler, og til den Ende forbinder jeg mig tillige herved foruden at sælge eller pantsætte denne mig tilhørende 1/3 Part i bemeldte Skib, hvad Fartøjet ere forbedret som Regningerne udsiger, godtgjøres mig tillige.

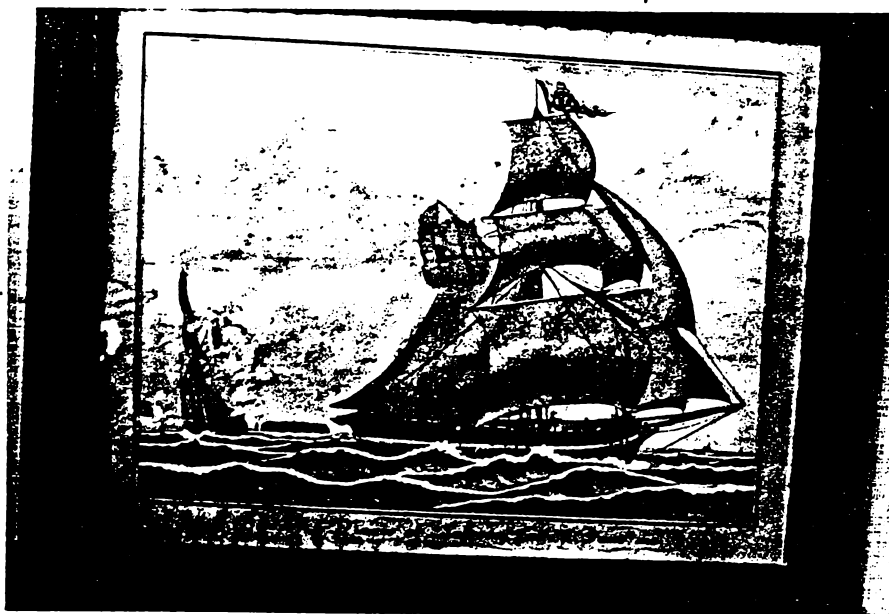
Aalborg den 29. April 1832 / P. Dam."

Den (mulige) betingelsesløse afståelse af sin part i skibet var ikke udtryk for hårdhed, men i overensstemmelse med gammel dansk retspraktik iflg. loven.

I slægtens eje findes der et billede af sluppen "Frederik og Marie". Billedet måler 53½ / 41 cm.. Teksten lyder: "Frederik og Marie af Aalborg Capt P. Dam 1835." Skibet anløb kun een gang Altona med skipper Dam (den 26. maj 1835 tilbage til Ålborg), og billedet må øjensynligt være købt på denne rejse. Som så ofte på denne kunstners værker, ses øen Helgoland som baggrundsstaffage.

Sluppen "FREDERIK OG MARIE".

Oplysninger

efter venlig vejledning fra Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg.

Kunstnerens navn er ikke angivet, men er formentlig:

B. H. Hansen, Flensborg (senere Altona).

Sluppen var i 1. ste halvdel af 1800-tallet en ret sjælden type her i landet. Den havde et skarpere og dybere skrog end jagten. Det øverste dæk havde et moderat SPRING (= dækkets afvigelse fra en ret linie), således at for- og agterpartiet lå højere midtskibs (dvs. en konkav linie).

Sluppen havde en kort HFK (= udbygning af agterstævnen), som løb ud med et SPEJL (= den brede flade, der afslutter skibet agter). Forskibet var nærmest formet som på en jagt - dog med en "hul" stævn (konkav stævn).

Sluppen havde kun een mast med HØJ STANG (= forlængelse af masten). Det store gaffelsejl agter kaldtes for storsejlet, og over det var der normalt et topsejl.

Knap halvdel af slupperne var RAASLUPPER - dvs. de havde foruden gaffel og gaffelbom op til 4 tværgående ræer med raasejl. "Frederik og Marie" havde 3 ræsejl, hvad der ikke var sjældent.

Flagføringen:

Under gafflen er sat et såkaldt monogramflag - dvs. Dannebrog med kongens (her: Frederik d. VI.s) kronede monogram. I Toppen er der navnevimpel.

Skibslister			Destination	Gods	
Hals	Helsingør	Diverse			
1832	20. april	22. april	Barnedøb 17. marts 5-5-Bolderå (=Bolderåja)	til Riga til Libau fra do. til Kbhn. og Riga fra Riga til Libau fra do. til Gothenborg fra do.	ballast do. rug og hø fragt, passagere ballast hør og hamp ballast hør og hamp uld jern og trælast
	8. juni	9. juni		til Køge	ballast
	16. juli	13. juli		fra Riga	hør, hamp, Tobak
	26. juli	27. juli	annonce 21.	til Køge	ballast
	8. septb.	2. septb.		fra Riga	hør og hamp
	17. septb.			til Libau	stenkul
	26. okt.	22. okt.		fra do.	hør
	9. decb.			til do.	ballast
	30. decb.			fra do.	hamp
1833	8. maj			til do.	ballast
	21. juni	18. juni		til Fr.havn/til	Hull / olieker
	6. juli			fra Newcastle	stenkul
	25. aug.	21. aug.		til Riga	ballast
	30. aug.	31. aug.		fra do.	tobak og hamp
	21. septb.	20. septb.		til Riga	ballast
	2. okt.	4. okt.		fra do.	hør og hamp
	29. okt.	28. okt.		til Petersborg	havre
	5. novb.	6. novb.		fra do. og Riga	hør og hamp
	x9xxdxxx.	9. decb.		til Frederikshavn	talg, huder, skin
1834	21. april		28. decb.	til Altona	huder, smør, kartof
	6. maj	7. maj		fra do.	styk gods
	26. juni	23. juni		til Petersborg	havre
	13. juli	14. juli	Sønnen dør	fra do.	hør og hamp
	19. aug.	17. aug.		til Riga	kridt
	7. septb.	9. septb.		fra do.	hør og hamp
	17. novb.	14. novb.		til Libau	kridt
	29. decb.			fra do.	hør
1835	26. maj		31. decb.	til Libau	ballast
	12. juni	16. juni		fra do.	hør og hamp
	6. aug.	5. aug.		til Riga	kridt
	18. aug.	22. aug.		fra do.	hør og hamp
	2. okt.	1. okt.		til Libau	kridt
	14. okt.	17. okt.		fra do.	hør
1836	11. marts	10. marts	Indefrosset?	til Libau	ballast
	19. maj	20. maj		fra do.	hør og hamp
	8. juli	7. juli		til Libau	ballast
	21. juli	22. juli		fra do.	hør og hamp
	1. septb.	31. aug.		til Riga	ballast
	5. septb.	6. septb.		fra do.	hør og hamp
	10. okt.	9. okt.		til Køningsberg	ballast
	18. okt.	20. okt.		til Norge	korn
1837	21. april		fra Bergen	til Riga	sild
	14. juli	13. juli		fra do.	hør og tobak
	23. juli	26. juli		til do.	ballast
	30. august	29. aug.		fra do.	hør og hamp
	15. septb.	16. septb.		til do.	ballast
	19. novb.	14. novb.		fra Libau	hør og hamp
1838	15. juni		is til ult. apr.	fra Newcastle	stenkul
	28. juni	1. juli		til Riga	ballast
	5. aug.	3. aug.		fra do.	hør og hamp
	12. aug.	13. aug.		til Memel/Riga	ballast
	9. septb.	8. septb.		fra Riga	hør og hamp
	17. septb.	18. septb.		til Libau	ballast
	2. novb.	31. okt.	(storm)	fra do.	hør

Skibslister			Destination	Gods
Hals	Helsingør	Diverse		
1839	27. apr. 21. juni 2. juli 7. aug. 13. aug. 20. septb. 10. okt. 29. novb. 17. decb.	2. juli 6. aug. 19. septb.	til Horsens fra Newcastle til Riga fra do. til do. fra do. til London fra Hartlepool til Kalundborg	ballast stenkul ballast hør, hamp, tobak ballast hør, hamp kornvarer stenkul ballast
1840		Ålborgliste 14. marts 17. april 2. juni 20. juni 3/8 Å. Stiftt. 27. juli 1/9 Å. Stift. 24. aug. 4. septb. 5/10 Å. Stiftt. 22. septb.	fra Grangemouth til Hull fra Hartlepool til London udklareret i London til Helsingør samme 10/9 til Kbhn. ank. Libau fra do. til do. fra do.	jern byg kul havre købmandsvarer hør ballast/smør hør og hamp
	18. okt. 1-3. novb. 11. decb.	14. okt. 9. novb. 9. decb.		

1841.

Skonnert-brig "DANIA"

46½ commercelæster / alder ukendt

Reder: købmand Isak Meyer Cohen, Alborg

Hals	Helsingør	Diverse	Destination	Gods
1841	1. juni 1. aug. 16. aug. 2. septb.	4. juli Er havn- liste 25/7	til Sæby i Grimsby fra Sunderland til Karrebæksminde fra do.	ben stenkul ballast (passerer mod nord)

I slægtens eje findes en engelsk bibel med flg. dedikation:

"This Bibel was given to Capt. Dam for use of the Schooner DANIA by
Stephen Oates, Agent to Navel and Military Bible Society at Grimsby.

July 4.th 1841."

Kildemateriale:

Mercantil-Calender 1852 og Fortegnelse over Danske Skib
Ellers ukendt. (i forbindelse med Dam)

1842 - 1843

Skonnerten "HEINRICH".

54 commercelæster / bygget 1842

Redere: købmand Carl Thausen Vogelsang, Ålborg
 f. ca. 1813 i Kbhn.
 borgerskab i Ålborg 6-5-1840 / i Kbhn. 27-1-1847
hattemager M. Rothenborg, Ålborg
skibskaptajn P.C. Dam, Ålborg (med 20%) (egl. 1/5.del)

Skibet er en nybygning fra skibsbymester Larsen i Ålborg. Det forrige skib - "Dania" er formodentlig blevet solgt og afleveret i Karrebæksminde i august. Herefter må skipper Dam have arbejdet som skibstømrer på nybygningen. Det fremgår af skødeprotokollen af 14-2-1842, hvor han benævnes som skibstømrer. Han må yderligere låne rdl. 700,- mod sikkerhed i skibet, som endnu står på bedding ved en panteobligation, udstedt til toldbetjent Flechtner, Ålborg.

Ålborg Stiftttidende beretter den 9-9-1842:

"Atter er vor Handelsflaade blevet forøget med en smuk Skonnert af 54 Commercelsæsters Drægtighed, bygget af Dhrr. Kjøbmand C. Th. Vogelsang, Hattemager M. Rothenborg og Skibscapit. P. Dams Regning af Hr. Skibsbymester Larsen. Under Kanoners Lyd, og Jubel af den forsamlede Mængde løb det skjøn Skib af Stabelen i Formiddags, og blev i Neptuns Element døbt "Heinrich". Maatte dette Exempel paa Drigstighed ledsages af flere.

 Ordet "drigstighed" var næsten profetisk ! Skibets jomfrurejse begyndte den 11-11-1842, hvor det passerede Hals med kreaturer og kradsuld til Hull.

Igen Ålborg Stiftttidende af 31-3-1843, som beretter:

"Dagposten bringer den beklagelige Efterretning, at atter et Skib her fra Byen, den nye Skonnert "Heinrich", Capt. P. Dam, der laae under Ladning paa Milazzos Rhed i Nærheden af Messina for at indtage Olie til Hamborg, og allerede havde indtaget en betydelig Deel af Ladningen, den 12.te dæ. om Aftenen i en frygtelig Storm, efter hele Dagen at have været i Havsnød, er kommet paa Grund og totalt Forliist. Besætningen er lykkeligviis bjerget, men Capitainen har end ikke kunnet frelse Skibets Papirer. Af Skibsinventariet vil rimeligvis kun yderst lidt blive reddet, da Vejret var meget slet og Stormen rasede frygteligt. Skibet er assureret."

 Milazzo ligger paa et næs paa nordsiden af Sicilien, ca. 30 km. vest for byen Messina. Desværre eksisterer indberetningen fra den danske vicekonsul i byen ikke mere. Desuden er Statsarkivet i Messina blevet ødelagt under den 2.den verdenskrig, sa der er tilsyneladende ikke flere kilder at øse af. Forsikringsselskabet har jeg ikke fundet, og derfor ikke skibets værdi.

Som tidligere sagt, var strandinger ret almindelige, og skipper Dams omdømme som skipper kan ikke have lidt skade, da købmand Vogelsang fortsætter samarbejdet med ham helt op til år 1847, hvor Vogelsang flytter sin virksomhed til København.

1843 - 1847

Skonnerten "CONDOR".

42 $\frac{1}{2}$ commercelæster / alder ukendt
opr. indregistreret i Ålborg, men
overført til København iflg. skibs-
målerbrev af 18-5-1846

Reder: købmand Carl Thausen Vogelsang, Ålborg
overført borgerskabsbrev til Kbhn. 27-1-1847

Skibslister			Destination	Gods
Hals	Helsingør	diverse		
<u>1843</u>	21. novb.		fra Stubbekøbing til Hull	byg
<u>1844</u>	2. juni		fra Messina til St.Petersborg	frugt
<u>1845</u>	23. juni		fra Hartlepool	stenkul
	2. juli	3. juli	til Riga	ballast
	2. aug.	31. juli	fra do.	hør, hamp
	2. oktb.		til Århus	kradsuld
		iflg.Fr.havn 21-10	fra do.	
			til Hull	kludeuld
		iflg.Å.Stift. 8-12	fra Hartlepool	stenkul, tvist-
		se nedenfor vedr.	<u>grundstødning</u>	baller
		5. decb.	ank. Frederikshavn	
		iflg.Fr.havn 24-12	til Århus	ballast
<u>1846</u>	3. maj	-o-	til København	mursten
		iflg.skibsregr.Kbhn		
		18. maj	i rute til Finmarken	
	6. juli	-o-	fra Riga	hør, hamp
	13. juli		til Stubbekøbing	ballast
		24. juli	fra do.	
			til Tronhjem	byg
<u>1847</u>	5. april		fra Genua	
			mod St.Petersborg	købmandsvarer
	20. juli		fra Stettin	
			mod Bordeaux	staver

Aalborg Stifttidende af 8-12-1845 beretter fra Frederikshavn:

"Idag indkom i havnen formedelst Havari og Søskade, skonnerten "Condor", Capt. P. Dam, f. Hartlepool m. Stenkul og Tvistballer, efterat have grundstødt paa nordre Rønne ved Læsø Natten imellem den 3.die og 4.de ds., og derifra være bragt hertil ved Hjælp af Læsøboere. Capitainen var nødsaget til, for at frelse Skib og Gods, at kaste en stor Deel af Kullene og 2.de Tvistballer overbord, der blev bragt iland paa Læsø. Skibet har forevrigt lidt Tab af Roret m.m. Skade."

Ålborg Stifttidende af 3-12-1845:

Vejret: sydlig, haard Kuling, tyk Luft og Regn.

Kildemateriale:

C.H. Mossins skibsfortegnelse af 1845 (Ålborg)

Iflg. handels- og Søfartsmuseet på Kronborg var skibet "frugtfarer" Københavns Stadsarkiv /borgerskab af 27-1-1847

Skibsregistreringsprotokol i Rigsarkivet f. Kbhn. Havn.

Jagten "DE TVENDE BRØDRE".

27 commercelæster / bygget 1822

Reder: sagfører, hospitalsforstander Niels Ostenfeldt, Ålborg m.fl.
(ca. 1797-1875)

Skibslisterne for 1848 har ikke skibets navn, men normalt sejlede en skipper med samme skib HELE året. Da skibet øjensynligt overvintrer i England omkring nytår 1848-49, må man kunne gå ud fra iflg. Øresundslisterne pr.1.febr. 1849, at det har drejet sig om samme skib ("De tvende Brødre"), også i 1849.

Skibslister			Destination	Gods
Hals	Helsingør	diverse		
1848	16. april		til Hull	byg, vikker
	16. maj		fra do.	stenkul, stykgods
	4. juni		til London	korn
	13. juli		fra Hartlepool	stenkul
	2. aug.		til London	korn
	9. sept.		fra Hartlepool	stenkul
	23. sept.		til England	korn
	11. novb.		fra Hull	jern, tvist
	27. novb.		til do.	korn
1849	1. febr.		til Kbhn. (fra Hull)	købmandsgods
	27. febr.		fra København	ballast
	8-10. apr.		til London	havre
	21. maj		fra Newcastle	stenkul
	4. juni		til England	korn
	5. juli		fra Newcastle	stenkul
	21. juli		til London	korn
	31. aug.		fra Newcastle	stenkul
	11. septb.	(se nedenfor)	til Vorså	ballast

Ved kombination af mundlig overlevering i slægten, kirkebøger og skibslisters m.v. kan man følge forspillet til sønnen Carl Dams forlovelse med Ida Reinert som var plejedatter hos pastor Baggesen (gift med Idas moster). Præstefamilien var på rejse fra Fyen til Hirtsholmene, hvor præsten skulle tiltræde sit nye embede. I Ålborg boede de hos skipper Dams svoger, organist Behrend, hvor de to unge mødtes, og det blev kærlighed ved første blik. Desværre ved jeg ikke, hvornår præstefamilien ankom til Ålborg, men de ankommer til Hirtsholmene iflg. kirkebøgerne den 12. septb. 1849 med deres flyttegods.

1850	23. marts	-o-		fra København	stykgods
	19. april			til Skagen	mur-, teglsten
	21. okt.			fra København	ballast
	7. novb.			til England	korn
	13. decb.			fra Hull	stenkul, tvist
1851	10. april			til Aså	for at laste korn korn til Belgien
		17. okt.		fra Antwerpen	købmandsgods
	27. okt.			til København	ballast
				fra do.	ballast
1852	25. april			til England	ballast
	14. maj			fra Newcastle	stenkul
	24. maj			til England	ballast
	7. juni			fra Newcastle	stenkul
	24. juni			til Lønstrup	ballast (korn?)
	15. aug.			fra Newcastle	stenkul
	27. aug.			til London	korn
				(hjemrejse mangler)	
	4. novb.			til London	korn
	17. decb.			fra Newcastle	stenkul

Skibslister			Destination	
Hals	Helsingør	diverse		
<u>1853</u>	17.april		til London	korn
	6. juni		fra Hartlepool	stenkul
	25. juni		til London	korn
	7.aug.		fra Grangemouth	stenkul
	18. aug.		til Riga	ballast
	23. septb.		fra do.	nør,hamp,tobak
	13-14.oktb.		til London	korn
	11.decb.		fra Hartlepool	kul
<u>1854</u>	18.marts		til London	korn
	15. maj		fra Clackmannan	stenkul
	4. juni		til Leith	korn
	6. juli		fra Grangemouth	jern,stenkul
	23-24.juli		til London	korn
	1.decb.		fra Grangemouth	støbejern,kul
1854 oprettes telegraf-forbindelsen			Helsingør-Kbh.-Fr.c	a-Hamborg.
<u>1855</u>	iflg. folketællingen i febr. på		rejse fra London til	Newcastle
	3.maj		til London	korn
	19.juni		fra Newcastle	stenkul
	6. juli	(kaldet:P.Daae)	til London	korn
	30.aug.		fra London(til Kbh)	købmandsvarer
	17.septb.	-o-	fra København	stygods
	27-28.septb		til London	korn
Limfjorden spærret af is 13-12-1855.			Overvintring i England ?	
<u>1856</u>	4.juni		fra Middlesborough	stenkul
	20.juni		til London	korn
	26. juli		fra Hartlepool	stenkul
	9.aug.		til do.	ballast
	31. august		fra do.	stenkul
	12.septb.		til do.	ballast
	23. okt.		fra do.	stenkul
	9. novb.		til London	korn
<u>1857</u>	Telegrafforbindelse til Alborg		dette år.	
	Skibslisterne er tavse i 9-10 måneder vedr. Dams sejladser. Det kan skyldes sygdom, men snarere at han sejler mellem engelske havne.Uvist.			
	19.septb.		fra Newcastle	korn
<u>1858</u>	26.septb.	-o-	til Stettin	rasp
	Skibets navn er ikke verificeret p.gr.a. utilstrækkeligt materiale (se iøvrigt næste side)	-o-		
<u>1859</u>	13.decb.	-o-	i Kbh. 7.decb.	stygods
<u>1860</u>	3.apr.	-o-	do. 4.april til København (se næste side / det var hans sidste togt)	flasker/stygod

DE SIDSTE ÅR.

De få togter i årene 1857-1860 må ~~maa~~ skyldes Dams svigtende helbred. Både skibets og skipperens alder har nok været medvirkende til rederens beslutning om at ville sælge fartøjet.

Announce i Ålborg Stifttidende af 30-5-1858:

Skibssalg.

Jagten "De tvende Brødre", 27 Commercelæster drægtig med tilhørende Inventar er at faa til Kjøbs Underhaanden. Skibet er beliggende i Nyhavn her i Byen og forevises af Capitain P. Dam. Om Handelens Afslutning accorderes med Undertegnede.

Aalborg d. 22. Marts 1858 / N. Ostenfeldt.

Iflg. købekontrakt af 30-6-1858 (tinglæst 19-7-1858) sælges fartøjet til Dams svoger, købmand Johan Christian Møller, af N. Ostenfeldt med flere partnere, der ejede 5/6 parter (Endeligt skøde af 21-10-1861).

Announce i Ålborg Stifttidende af 7-1-1860:

"Capit. P. C. Dam, Jagt "To Brødre" ligger under Ladning til Kjøbenhavn. Nærmere Underretning faaes hos /Rudolph Bay."

Announcen gentages d. 27-1-1860, men denne gang tilføjes:

"...og afgaard bestemt paa Søndag, hvis Vind og Vejr tillader det."

Men det gjorde vind og vejr ikke, for skibet afgik først den 3. april med ankomst til København d. 4. april, hvor det lagde til ved Nyhavn B.S. (dvs. byens side eller den nordlige side med de mange beværtninger).

Det blev skipper Dams sidste togt, for skibet skulle sælges. Det var så heldigt, at man samtidigt kunne afholde dabem af deres første barnebarn i København. Sønnen Carl Dam var tiltrådt som bogholder ved Ålborg Glasværk i Ålborg, men havde endnu familien boende i Kvæsthusgade i København. Det gamle skipperpar havde derfor ikke langt fra skibet og hen til de unges hjem. Uden tvivl havde Carl Dam skaffet sin far lasten med flasker fra glasværket - for første og sidste gang.

I året 1865 blev pontonbroen mellem Ålborg og Nørresundby abnet, og her fik skipper Dam en kærkommen retrætepost. Iflg. annonce i Ålborg Stifttidende af 6-9-1865 skulle der ansættes bl.a. "3 underkasserere og billetsalgere" med en årsløn på rdl. 300,-. Der skulle stilles en kaution på rdl. 200,-. En annonce af 3-10-1865 oplyser, hvem der blev ansat, bl.a. skipper Dam som underkasserer.

På folketællingen i 1870 står han opført som "brokasserer" (som var en højere charge), men det skulle næppe tages bogstaveligt. På tidligere folketællingslister var han opført een gang som "skibscapitain" og som "skibsfører", men 4 gange som "skipper"

Iflg. Aalborg V.øjviser 1861 betalte skipper Dam rdl. 2,- i næringsskat, og rdl. 8,- i formueskat.

Fotografier fra Tønnies Atelier i Aalborg

År 1870

Nr. 167931

Nr. 167932

Skipper Peter C. Dam

Født 19-12-1801 i Abenrå
Død 10-11-1871 i V. Frue sogn, Ålborg

Dorte Margdalene Dam, født Møller

Døbt 11-1-1805 i V. Frue sogn, Ålborg
Død 4-12-1871 s.st.

Gift den 26-12-1827 i V. Frue sogn, Ålborg

Fotografiet af konen viser tydeligt, at hun havde svære knuder i fingrene af lededigt. Det må derfor have været vanskeligt og pinagtigt for hende at skulle pleje sin mand i de sidste år.

Dødsattesten for skipper Dam viser, at han led af blærekatar og kronisk bronchitis. Han døde af afkræftelse den 10-11-1871. Både blærekatar og bronchitis var erhverssygdomme blandt soens folk dengang. Den ret svage diagnose kan være korrekt, hvis den er stillet af en huslege, der havde kendt ham igennem årene, og i så fald må en blærekatar have bredt sig op til nyrerne - og det medføre et svært sygeleje.

Knapt en måned efter mandens død, blev konen ramt af apopleksi den 1. decb. 1871 og døde allerede den 4. december. Hun blev begravet ved siden af sin mand på Ålborg Almenkirkegård.

Familiegravstedet i Ålborg.

Ålborg Almenkirkegård /nyt nr. 9 / 1. rk. / grav nr. 13-16.

Ægteparrets gravsten (med det lille hvide kors) står yderst til højre. Gravstedet udløber den 14-3-1994. Det blev oprettet i 1865 ved pastor Hans Eiler Steinfeldts død. Han var morbroder til Carl Dams kone, Ida, født Reinert.

Skifteprotokol for Ålborg by (arkivsign. B.37/lb 1602/fol. 380b)

Skipper Peter Chr. Dam: død 10--1871, V. Frue sogn Ålborg, og hustru Dorthe Magdalene, født Møller, død 4-12-1871

Dødsboet efter fhv. Skibsfører Peter Chr. Dam (165) og Hustru Magdalene Dorthea Dam, født Møller (180).

Der mødte Sønnen Bogholder Carl Dam her af Byen og erklærede, at han og hans Broder Kjøbmand Frits Dam i Flauenskjold var eneste og myndige Arvinger efter de afdøde. Idet Kgten (=congruanten/den som lovligt tilkommer) derfor fremlagde Fuldmagt til sig fra bemeldte Hr. Broder, begærede for denne og sig Boet extraderet (=udleveret) til fri Raadighed.

Da intet herfor var til Hinder, blev, idet Boets Værdi opgaves 2.100,- Rdl., beregnet i

Expeditionsgebyr	10 Rdl. 3 Sk.	
Skiftesekr.	3 - 3 -	
Justitsforv.	2 - 4 - 12 4/5	
	<u>16 Rdl 4 Sk.13</u>	
Vidnerne	5 -	/modtaget Marker
	<u>21 Rdl. 4 Sk.13</u>	

som strax blev betalt, hvorefter Boet extraderedes de myndige Arvinger til fri Raadighed, og kvitterede Hr. Dam med sin Underskrift for Extraditionen.

KILDEMATERIALE OG OPLYSNINGER.

Gennemgang af Ålborg Stifttidende 1827-1861 / notitser og skibslistre

Allgemeine Wochenblatt, Apenrade / skibslistre 1828-1839

Berlingske Tidende og Dagen, København / skibslistre

Øresundslisterne (skibspassager ved Kronborg) på Det kgl. Bibliotek

Oplysninger og hjælp fra:

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Helsingør.

Fortegnelse over de med kendingsflag forsynedes skibe (udg. før 1829)

C. H. Mossin: Fortegnelse over danske skibe 1843

do. samme 1845

Protokol over skibe, indregistreret i Kbh. (Rigsarkivet)

Mercantil-Calender

H. Dam: Undersøgelser om Hans Pedersen Holst og hans agn. efterslægt Steenfel dt

Søetaten / admiralitetet: indkomne indrulleringssager (Rigsarkiv)
og indrulleringsreferatprotokoller do.

Søruller og Extra-søruller do.

foruden omtalte henvisninger til kirkebøger, skødeprot. m.v.

Dam får udstedt pas den 4-2-1837 /L.arkiv i Kbh. / pasprotokol

I Ålborg fandtes yderligere en jagt "De to Brødre" på 4 3/4 commercelæster iflg. Ålborg skødeprot. (se under købekontrakter)

Announce i Ålborg Stifttidende af 19-2-1850 ang. "De tvende Brødre" fra skibsmægler Lottrup og Halse, Nyhavn, København: "Skibet afgaar saasnart aabent vand indtræffer, fra København og medtager Fragtgods til Aalborg."

Dam brugte ikke Ejderkanalen, som forbandt Kielfjord med Vesterhavet. Dens vanddybde var ca. 3,5 m.. Passagen tog 3-4 dage, og der blev opkrævet kanaltold. Han brugte heller ikke Thyborøn-kanalen, men sejlede altid nord om Grenen og ned langs med den farlige vestkyst.

Ålborg Havn blev i 1829 befærdet af 404 indadgående fartøjer (125 danske) og 420 udadgående (121 danske).

Uddrag af "Regler for Sørullen af 8-1-1802 (gældende til 2-3-1861):

Før at blive styrmand skulle man have faret som matros i 7 år, og i den tid have gjort mindst 2 rejser på Middelhavet eller Vestindien - eller een rejse på Kina eller Ostindien, samt have faret på Østersøen og kende Kattegat. Man skulle være fyldt 20 år og fremvise duelighedsattest. Der blev kun givet 2 karakterer: "bekvem" og "ej bekvem" (= 1. og 2. karakter). Begge gav adgang til at virke som styrmand, men med indskrænkninger og 2. karakter. Kun 1. karakter gav adgang til på sessionen at få patent som styrmand. De andre blev stænde i den menige sørulle og kunne udskrives til orlogstjeneste.

Før at blive skipper skulle man have foretaget mindst 2 rejser som styrmand og igen fremvise attest for duelighed som styrmand.

I direktør Henning Henningsens artikel om "Königsberg- og Riga-skeer" fortælles, at skippere som sejlede på Østersøen, ofte fik solvskeer som gaver. Nogle skippere fik endog så mange, at de i stedet for anmodede om at få rede penge i

Mon der skulle findes sådanne skeer i slægtens eje? På skeernes bagside står der arstal og giverens firmanavn. Museet på Kronborg vil meget gerne have oplysninger derom (og jeg også!).

Dam står ikke opført i skipperliglavets protokol (Ålborg hist.Museum)

SKIPPER DAMS MORBRØDRE.tillæg.

Det er en sund regel for al slægtsforskning, at man stopper op i undersøgelserne, når man kommer til et barn, der er født udenfor ægteskab - og ikke mindst i dette tilfælde, hvor der ikke blev truffet nogen retslig afgørelse.

Men to af hans morbrødre har hjulpet ham frem under uddannelsen, så der er en god grund til at fortælle lidt om dem.

Skipper CHRISTIAN OTZEN.

Født 3- 4-1781 i Åbenrå / døbt s.st. 8-4-1781

Død 17-12-1825 på Københavns red.

Ugift.

- 19- 4-1805 opført som styrmand på "Providentia" i Åbenrå havn
(skipper J. Reckelsen)
- 17-12-1810 borgerskab i Åbenrå
- 19-12-1810 skippercertifikat / patent nr. 6724
- 21-12-1810 indrullet i Københavns ekstra sørulle bd. 26/1b. nr. 280 c.
Har afgivet styrmandspatent i Åbenrå-rullen nr.36, som er sendt hjem med påtegning om tilførsel i København.

Desværre oplysninger ikke, på hvilke skibe P. Dam har fået sin første uddannelse som skibsdreng og matros, men blot, at han har sejlet som styrmand i 2 år hos sin morbroder, Christian Otzen - sandsynligvis i årene 1823-24.

Ombord på briggen "Louise" af København (reder: grosserer Broberg) dør Otzen på Københavns red af "en hidsig feber" (vistnok brugt om tyfoid feber og lign. = tyfus). Han blev bragt død ind til Frederiks Hospital, hvorfra han blev begravet d. 21-12-1825. Styrmanden ombord hed Peter F.Madsen fra Åbenrå - altså ikke P. Dam.

Briggen "Louise", ført af skipper Chr. Otzen sejlede i 1824 på Østersøen, England, Middelhavet. Besætning på 7 mand. Skibet var på 48,5 commercelæster
En ukendt skipper C. Otzen passerer Kronborg 25-7-1835

Københavns Skipperlav (Landsarkivet i Kbhn. /register over styrmænd og skippere (under fornavne) 1785-1826.

Sønderborg Skipperlavs døde på havet eller i udlandet / Christian Otzen, 27 år, ugift, søfarer i Sønderborg. Søn af købmand Heinrich Otzen og hustru Birgitte Hedevig Thomsen. Iflg. dødsattest fra Amsterdam døde han 3-9-1816 ombord på skibet "Aurora" ved kysten af Batavia af en der herskende syge og blev begravet dagen efter i Smirahay.

Kildemateriale ved hans død:

Københavns Skiftekommissions skifteprotokoller:

- a) forseglingsprotokol 1824-25 /prot. 4/pag. 2o7/ bo nr. 133 af 19-2-1826
b) behandlingsprotokol 1824-25 prot.4A/pag. 3o1,3o4,3o7,3o9 og 310. Afsluttet 19-2-1826.

Underskrift af broderen, skipper Joachim Friedr. Otzen, Ålborg findes under 2. og 1o. febr. 1826.

Københavns ekstra sørulle bd. 26 /1b. nr. 280 C./patent 6724/alder 31/1810
indrullet 21-12-1810. Bopæl: Bredgade 126. Dødsattest 5/27.

(fortsat)
Skipper Dams morbrødre:

25.
tillæg.

Skipper JOACHIM FRIEDRICH OTZEN

Født: 2-3-1784 i Åbenrå / døbt s.st. 3-3-1784

Død: 16-2-1839 i Ålborg, Budolfi sogn.

Gift: ukendt sted og tid med Petrine Nicoline (?) Lundby, som er ukendt.
Slægten Lundby i Ålborg kendes fra:

1) rebslager Michael Nielsen Lundby, f. 1798 i Lundby sogn. Søn af
Niels Michelsen

2) Rasmus Larsen Lundby dør 63 år gl. /gift i 18 år (Stiftt.20-10-27

Testamente:(R.A. film 9207) opr. af 2-4-1827 v.notarius f.Kjær og Hvetbo
herreder / anslået værdi rdl. 1.000,- (Ålborg købstads skifteprot.1820-38

Han får styrmandspatent i 1804 under Slesvigske Distrikt.

Ansøgning af 27-1-1812 om skippercertifikat til Østre Distrikt, Ålborg by,
hvor han agter at opholde sig i fremtiden. Han oplyser, at han har faret
til søes på Middelhavet, Østersøen, Nordsøen, Kattegat, Norge og flere
andre steder. Han skal føre chaluppen "Ponto" /reder: købmand Laur. M.
Nørgaard, Ålborg, til Norge med en ladning korn. Ansøgningen bevilget
under 25-2-1812 (= giftemål ??).

Hans første rejse til Norge slutter i skifteretten i Ålborg,
hvor han møder som stedfortræder for det ordinære retsvidne (= rederen),
købmand Nørgaard. Han fremlægger en kuffert som efterladenskab efter hans
styrmand Nicolau Frederik Berg, som var død dagen før - efter få dages
sygdom "uagtet der blev brugt al Lægemedel" /iflg. annonce i Ålborg Stift-
tidende af 3-5-1812 (R.A./film nr. 9204 /pag.707).

Joachim Otzen møder i skifteretten i København efter broderens
død 17-12-1825 (Chr. Otzen). Hans underskrift findes 2-5--10.febr.1826
(se pag. 24). I året 1827 sejler han som skipper på "Caroline Frederikke"
og har sin søstersøn P. Dam som styrmand, bl.a. på 2 rejser til England.
Ved Dams bryllup er Joachim Otzen vidne.

Under skibslisterne fra Hals har jeg tilfældigt fundet flg. sejladsere:

30-11-1829 fra København m. stykgods /sluppen "Mercurius"

26- 4-1830 " " " "

10-12-1830 fra Kiel i ballast

26-9-1831 til Rouen / sluppen "Mercurius"

24-7-1831 fra Bordeaux med vin

4-12-1832 fra Newcastle m. stenkul

Kildemateriale: (i Rigsarkiver)

styrmandspatent: Søetaten /admiralitetet /adm. nr. 1331-35

Extra sørulle f. Ålborg 1814 / nr. 81

skipper / overf. iflg. A.resol.af 25-2-1812 nr. 58

Extra sørulle f. Ålborg 1822 / 81/77 / ny rulle 66

skipper, 40 år / indrull. 1812

Extra-sørulle f. Ålborg 1831 / 81/66

død efter attest 8/40 / 57 år / 1839

Ålborg Stifttidende.

Dorthe Magdalene Dams slægt,
hendes moder:

26.
tillæg.

INGER ANDERSDATTER AF VALSTED.

Døbt: 16-11-1773 i Sebber og Lundby sogne, Slet herred, Ålborg amt.
Død: 13-12-1814 i Vor Frue sogn, Ålborg.

Hendes forældre var: Anders Færgemand

Født i Valsted 1732 / begr. s.st. 14-12-1800
og hustru:

Mette Andersdatter.

Børn: Jeg har fundet 7 børn, hvoraf 3 døde som spæde.

Det var en meget gammel slægt med fast tilhørsforhold i Valsted, hvor de utvivlsomt drev færgeruten mellem Valsted og Nibe. Slægten kan føres helt tilbage til ca. 1630. Omkring år 1800 spreder slægten sig, bl.a. til Nibe og herfra til Ålborg, hvor man antog navnet FÆRCH.

Inger blev gift i hjemmet d. 30-9-1798 i sit hjemsogn (vgl. bevill.)
med:

Adam Andreas Müller
garvermester i Ålborg.
(se næste afsnit)

Hendes søster Maren Andersdatter (25 år gl.) boede hos dem i 1801.

Aalborg Stiftstidende (Å.Stifts Jydske Efterretninger) af 16-12-1814:

"At det have behaget Forsynet Tirsdagen den 13. December om Formiddagen Kl. 11, efter en langvarig Svaghed at bortkalde fra dette Timelige, min inderlig elskede Kone, Inger Andersdatter, fød i Valsted, efter et kierlig Ægteskab af 17 Aar i hendes Alders 41. Aar, i hvilket Ægteskab vi har avlet 7 Børn, hvoraf 6 endnu ere i Live. Dette kan jeg ikke undlade herved sørgeligst at bekendtgjøre for Familie og Venner. Forvisset om enhvers Deltagelse i min saa store Sorg, frabedes Condolence.

Aalborg, den 15. December 1814

Andreas Müller
Garver."

Ved Ingers død blev der skiftet med børnene, men boet blev først afsluttet den 13-5-1818 - 3½ år senere. Det er ikke til at afgøre idag, hvorfor skiftet trak så længe ud. Der var mange udestående fordringer - nogle indgik i børnenes arvelodder - og det danske pengevæsen stod overfor en sanering, så det var måske fristende at trække tiden ud. Men boet blev afsluttet inden "Nationalbanken i Kjøbenhavn" begyndte sin virksomhed som den ny seddelbank.

Den samlede arv blev på rdl. 18.816,-. Sønnens arvelod var rdl.5.376,- mens døtrenes lod iflg. loven var det halve: rdl. 2.688,-.

Navnet "Inger Andersdatter af Valsted" blev sikkert fastholdt, fordi der i byen fandtes en anden "Inger Andersdatter."

Kildemateriale: Ålborg skifteprotokol 1796-1820/skiftet efter Inger:

Pag. 723a-725a	pr. 23-12-1814	pag. 795a	pr. 6-12-1817
" 726a-730b	pr. 10- 2-1815	" 818a	pr. 27- 4-1818
" 759a-760a	pr. 21-11-1815	" 833a-835a	pr. 13- 5-1818 (slut)
" 770a	pr. 24- 7-1816		

Kirkebøger i Sebber og Lundby sogne

Folketælling f. Ålborg by 1801/fam. nr. 358/pag. 160

Manuskript af Frode Annæus Færgemann: Slægten Færgeman 1630-1930

Hun står fadder d.22-5-1804 i Nibe til barnet: Anders Færgemand

Dorthe Magdalene Dams slægt,
hendes fader:

ADAM ANDREAS MULLER.

Garvermester i Ålborg.

Født: ca.1763 i Schlotzheldern, Thüringen, Sachsen /nuv. Østtyskland
(= Schlossheldrung sogn, Heldrungen)

Død: 12-11-1844 (81år gl.) i Vor Frue sogn, Ålborg.

Gift: 30-9-1798 i brudens hjem i Valsted, iflg. kgl. bevilling, med:

INGERS ANDERSDATTER af Valsted.

(1773 - 1814) se iøvrigt forrige side.

Han må utvivlsomt nedstamme fra en garverslægt, da hans 2 brødre var garvere iflg. mundlig tradition lavede familien i Heldrungen kukure som husflid. Sammenholdt med at en søn lod sig hverve som soldat til den danske hær, og at en anden emigrerede til Danmark, må det have været folk i små kår. Det er ukendt, hvornår Andreas Müller kom til Ålborg.

Lavsvæsenet tillod ikke, at en svend giftede sig, før han kunne forsørge en familie - det meste af deres løn som svend var kost og logis hos mester. Enhver svend måtte derfor søge at blive mester, når "han fik en kone ved låret". Straks efter giftermålet søgte Andreas Müller derfor om at blive mester, og det blev bevilget iflg. borgerskabsprotokollen:

"Anno 1798 den 5. November fremkom for Retten paa Aalborg Raadstue Garver-svend Adam Andreas Müller, barnefødt udi Schlotzheldern i Thüringen udi Sachsen, som begierede at vinde Borgerskab som Garvermester her i Aalborg, hvilken hans Begiering blev ham af Magistraten bevilget, hvorefter han af-lagde sin borgerlige Eed, samt betalte udi Borgerskabets Penge 6 Rdl...."

Ifl. Folketællingen 1801 i Ålborg (fam. 358) lå garvergården:

Algade på søndre side af Ladebroen til Møllegade.

På det tidspunkt var der 2 børn foruden en ugift karl og en pige.

I ægteskabet var der flg. børn:

METTE KIRSTINE døbt: 8-4-1799 gift:1) Tidemann, og 2) Chr. Jensen

JOHAN CHRISTIAN 7-10-1800 begravet 2-3-1803 i V. Frue sogn

BOLETTE 29-10-1802 gift: Krohn (med 2 brødre)

DORTHE MAGDALENE 11- 1-1805 gift: Dam

MARIE 5- 6-1807 gift: Behrend og Chr. Jensen Krogen

JOHAN CHRISTIAN 29-12-1809 ugift (tvilling)

INGER KIRSTINE 29-12-1809 (ukendt skæbne)

Allerede ved broderens død i 1813 kunne Andreas ikke give møde på grund af sygdom. Ved Ingers død ansøgte han om at måtte hensidde i uskiftet bo, men det blev afslået på grund af hans sindstilstand. Man måtte derfor indsætte værger for de umyndige børn. Døtrene får som værge murermester August Fr. Ludewig, Ålborg (gift med Ingers søster). Da Andreas ikke har slægtninge i Danmark, får sønnen tildelt af skifteretten, nålemager Johan C. Habel, Ålborg som værge.

I henhold til loven arver Andreas Müller halvdelen af boet plus en "broderlod", dvs.: rdl. 24.314,- + rdl.5.376,- , ialt: rdl. 29.690,-

Garvergården blev solgt på auktion d. 23-4-1815 for rdl.20.840,- , og "Møgelholt Skov" i Als sogn, Visborggård og Trudsholm herred, blev ligeledes solgt på auktion d. 17-11.1815 for rdl. 13.706,- (købt for 4.000,- i året 1810).

Allerede en uge efter salget af deres hjem var familien splittet. Den 1. april kom de 3 yngste pigebørn hen til deres tante Sidsel Klitgaard, der var enke efter deres farbroder, garver Adam Gottfried Müller, Aalborg. Det var Magdalene, Marie og Inger Kirstine, medens de 2 ældste: Mette Kirstine og Bolte kom til værgen murermester Ludewig, der var gift med deres moster. Sønnen Johan Christian kom d. 1-10-1815 i pleje hos købmand Jochum Lassen, Alborg (f. ca. 1769). Den åndssvækkede garver kom i pleje hos skomager Peder Poulsen. Af regningerne kan man se, at garveren røg tobak. For de flestes vedkommende foreligger der ingen oplysninger fra d. 13-6-1818 og indtil folketællingen i febr. 1834. Herefter ved vi, at han boede hos datteren Bolette Krohn i 1834 og 1840. Hun døde iøvrigt blot 5 måneder efter hendes fader.

Dødsannonce i Aalborg Stifttidende den 16-11-1844:

"At vor kjære Fader og Svigerfader, forhenværende Garvermester Adam Andreas Müller efter mange Aars Svagelighed og 4 Aars Sygeleje, idag Eftermiddag Kl. 2 vortkaldtes til et bedre Liv i sit 81.de Aar, bekjendtgjøres sørgelidst for fraværende Slægt og Venner.

Paa fraværende Broders og tvende Søstres Vegne
Aalborg, den 12. November 1844

Bolette Kron
f. Müller

Magdalene Dam
f. Müller

Marie Behrend
f. Müller

Carl F. Behrend
Organist og Stadsmusikant.

Kildemateriale: Landsarkivet i Viborg

Aalborg Borgerskabs Bog 1777-1825 / fol. 66

kirkebog f. V. Frue sogn, Aalborg

skifteprotokol f. Aalborg / 5-12-1844 (film 9208)

do. / 1796-1820 (se Inger Andersdt.)

do. / bilag do.(film 9227)

Protokoller fra Overformynderiet findes ikke i denne periode omkring Ingers død (iflg. Landsarkivet i Viborg).

Jeg har forgæves rettet forespørgsel til kirkekontoret i Helderungen vedr. slægten Müller

vedr. svendenes giftermål: se Riismøller: "Sultegrænse" (s. 78)

På folketællingslisterne for Aalborg i 1787 står opført en garversvend "Adam Müller" (ikke Andreas !) hos garvermester Johan Heinrich Müller (som var gift, men barnløs). Det er formodentlig den samme person, der bevidner et testamente i 1797, men det har ikke været muligt at fastslå hans identitet (se prot. af 9-10-1797).

Dorthe Magdalene Dams slægt,
hendes farbroder:

tillæg

ADAM GOTTFRIED MULLER.

Underofficer og (senere)
garvermester i Ålborg.

Født: ca. 1739 i Heltrungen i Thüringen, Sachsen

Død: 3-2-1813 i Budolfi sogn, Ålborg

Gift: 30-9-1803 i Nibe (lysning 14-9-1803) med:

Sidsel (Sisse) Marie Klitgaard

Født: ca. 1764 ukendt sted (Nibe ?)

Død: 22-3-1829 i Budolfi sogn, Ålborg

Ingen børn.

Han er broder til garver Andreas Müller, Ålborg, iflg. skiftet efter hans død. Han har desuden en broder, Johan Christian Müller, borgmester og garver i Schlossheldern samt 2 søstre, alle i Tyskland.

I året 1765 bliver han hvervet i en ukendt tysk by til den danske hær som på det tidspunkt oprustede febrilsk af frygt for krig med Rusland. Han var lutheraner og tjente hæren i 25 år indtil 1790, hvor han stadig var ugift.

Han fik dansk indfødsret d. 30-1-1789 som underofficer i det Viborgsk regiment. I årene 1789-90 gør han tjeneste i Rendsborg ved 1. grenader kompagni som korporal og profos (=justitsunderofficer). Men ved dom af d. 20-8-1790 i Rendsborg blev han degraderet til menig soldat, hvorefter han forlod hæren. Han var anklaget for manglende, betroede midler. Da hans virksomhed i Ålborg heller ikke gik så godt, kunne kasse-underskudet måske skyldes svigtende evner og mangelfuld uddannelse i regnskabsføring.

Af gode grunde rejste han derefter langt væk - helt op til Ålborg - hvor han minsandten opnåede borgerskab som garvermester i året 1791 - den 1. ste april (!). Datoen ligner påfaldende en aprilsnar, for han havde i sin ansøgning skrevet, at han "ikke havde været i forhør"! Der var langt ned til Rendsborg dengang.

De boede (1813) udenfor Vesterport i Ålborg i Vestergade nr. 55. Straks efter brylluppet oprettede ægteparret testamente af 8-12-1803, men det fik nu ikke nogen praktisk betydning på grund af manglende dækning i boet efter hans død. Huset havde 7 fag med et halvtag på 4 fag, og det blev i boet vurderet til rdl. 420,-. Enken fik skifte-incassator Anders Nørgaard som lavværge, og det oplystes, at Andreas Müller (broderen) ikke kunne møde på grund af sygdom. Enken fik svogerens 3 døtre i pleje ved deres moders død i 1814.

Gottfried Müller stod fadder til flg. af broderens børn:

Mette Kirstine (1799), Bolette (1802), Inger Kirstine og Johan Christian (1809). Sidsel stod fadder til Dorthe Magdalene (1805).

Kildemateriale: kirkebøger og Hærens Arkiv.

Ålborg skifteprotokol 1807 af 3-3-1813 /pag. 42ob.

Pers. hist. Tidsskrift 1925 /6.rk. bd. 4, pag. 9 /Sidsel Klitgaard
(Rigsarkivet) Danske Kancellier A.132 pag. 97 /Bilag: A 134/år 1789
Naturalisations-Patenter 1776-1847 (1 bd.)

Dorthe Magdalene Dams slægt,
hendes søskende:

METTE KIRSTINE.

Døbt: 8-4-1799 i V. Frue sogn, Ålborg

Død: ukendt - levede ved sin faders død i 1844.

Gift: 28-4-1818 i Budolfi sogn, Ålborg, med:

Johan Christian Tidemann, Ålborg

Født: ca. 1792 / ukendt tid og sted

Død: 12-4-1829 i Helliggejst sogn, København

Han begyndte at arbejde ved Ålborg toldvæsen ca. 1812.

26-2-1814 udnævnt til underbetjent v. told- og konsumvæsenet i byen.

22-9-1818 tilladelse til at bytte stilling med Victor Rieckher, København. Der blev handlet med stillingerne med myndighedernes tilladelse. F.eks. blev der søgt stilling som toldbetjent "imod nogle tusinde Rigsdalere" (Å.Stiftt. 25-3-1830).

6-2-1825 (ansøgning 1-2-1825) tilladelse til at opgive sin stilling til fordel for hjemsendt premierløjtnant Bertel v. Friis og at oppebære indtil videre hans pension på rdl. 133 1/3.

1826 traktør: Lille Kirkestræde 41

1827 do. Nytorv 115

1828 do. Admiralgade 159

1829 høker: Adelgade 292.

Iflg. vejviseren flyttede familien hvert år. Det var meget almindeligt, især blandt fattigfolk. Da han døde i 1829, boede familien i Klosterstræde nr. 94, men allerede 18-9-1828 havde der været registrering i hjemmet i Amaliegade 137 på grund af hans fallit. Da vejviseren kun angiver adressen for det forudgående år, må det have været som høker, at han ikke har kunnet svare til sine indkøb. Han døde af "brystsyg" (eller tuberkulose), som uden tvivl har undergravet helbred og kræfter. Enken levede i yderste armod med 4 børn. Det må have været bittert, når hun i 1818 arvede rdl. 2.688,-.

Hendes senere skæbne har jeg ikke fundet.

Kildemateriale:

Richter: Dansk Toldetat

Lands Overret samt Hof- og stadsret i Kbhn. (forsegl. prot. nr. 6/1828-29 i fallitboer / pag. 27 og 48 (begæring af norske D/S. "Carl"))

Begravelsesprot. f. Assistents Kirkegård 1829 / nr. 6124

(R.A.) Bestallingsprot. f. Danm. 1816-32 / nr. 127 af 22-9-1818 samt nr. 204.

D. Forestillinger og resolutioner 1825 / nr. 24 af 6-2-1825.

Mette Kirstines underskrift findes i fallitboet.

Dorthe Magdalene Dams slægt,

tillæg

hendes søskende:

B O L E T T E.

Døbt: 29-10-1802 i V. Frue sogn, Ålborg

Død: 2-4-1845 s.st.

Gift:1) 29-11-1821 i Budolfi domsogn, Ålborg (vgl. bevill. 24-11-1821), med:

HANS CHRISTIAN KROHN.

Født: ca. 1794 i Flensborg (se side 8 foroven)

Død: 5-3-1827 i V. Frue sogn, Ålborg

1819 indrullet i sørullen i Ålborg

1822 overført til extra-sørulle som skipper

Børn: Jørgen Christian Krohn f. 20-11-1823 ukendt sted

Hansine Christine Krohn f. ca. 1828 ukendt tid og sted.

Efter 6 års ægteskab blev der i dødsboet kun registreret ialt rdl. 82,- , til trods for, at Bolette i 1818 havde arvet rdl. 2.688,- efter sin moder.

Tilsvarende svind i formuen har øjensynligt også ramt andre søstre.

Krohns yngre broder, Jørgen Christian, blev nu værge for enken i 4 år.

-----o-----

Gift:2) 26-3-1831 i V. Frue sogn, Ålborg, med værgen:

JØRGEN CHRISTIAN KROHN.

Født: ca. 1802 i Flensborg

(levede endnu i 1845)

1818: fik han søpatent iflg. sørullen f. Ålborg

1822: overført til ekstra-sørulle som styrmand/nr. 36

1830: skipper iflg. admiralitetet af 25-10-1830

Børn: Jørgine Marielline Krohn f. 16-5-1834 i Budolfi domsogn, Ålborg

Christine Krohn f. 12-2-1838 s.st.

Hans Christian Svenne Krohn 11-11-1840 /sømand/ død 29-12-1855(15 år iflg. folketællingen 1834 (fam.292) havde de et plejebarn: Svenne Møller, 2 år gl., (ukendt). Ikke opført på senere folketællinger.

Bopæl i 1834: fam. nr. 292 i Maren Turisgade

1840: fam. nr. 491 i Algade, søndre del

1845: fam. nr. 603 i Nørregade

I 1834 og i 1840 havde de hendes gamle og syge fader boende. I 1845 boede hendes broder, købmand Johan Christian Møller, hos dem.

Den ældste søn, købmand Jørgen Christian Krohn blev gift 10-5-1850 med:

Else Marie Staun

født 29-8-1826 og død 17-6-1913

Hun var datter af den kendte købmand i Ålborg, Jens Staun og hustru Ane Cathrine Vandborg, som boede på hjørnet af Gravensgade og Algade. I dette ægteskab fik de en datter:

Thora Krohn

født 27-5-1856 i Ålborg / død 6-5-1929 i Kbhn.

ugift.

Hun har efterladt et manuskript med skildring af det gamle handelshus Staun. Iøvrigt blev skipper Dams ældste sønneatter RAGNA (1859-1919) gift Staun.

Yderligere kildemateriale om handelshuset Staun kan findes på Landsarkivet i Viborg (eller R.A.film nr. M.52.501)/lavsarkiv /lav I / lbnr. 9, Ålborg Købmandslav /indskrivningsprotokol for lavets piger og drenge 1831-1860.

hendes søskende:M A R I E.tillægDøbt: 5-6-1807 i V. Frue sogn, ÅlborgDød: ukendt tid og stedGift: 1) 24-6-1823 (kgl.bevill.17-6-1823) i Helliggejst sogn, Kbh., med:Carl Ferdinand Behrend (opr. Nathan)Født: 9-11-1794 i København (mosaisk)Død: 15-4-1848 i V. Frue sogn, Ålborg

Hans forældre: agent Israel Jochim Joachim (ca.1761-1821)/fra år 1805 nyt efternavn: Behrend, - og hustru Jeanette Hirsch (1764-1816). Han blev i den mosaiske tro, men af ialt 12 børn blev først de 5 børn (bl.a. Carl Ferdinand) døbt som kristne i Frederiksberg Kirke, Kbh. d. 17-9-1812. Faddere var kongen, dronningen, prins Christian, kronprinsesse Caroline. Børnene fik derfor kongelige navne, og begivenheden vakte naturligvis stor opsigt i datidens lille København.

1824: blev Behrend organist ved Vor Frue Kirke i Ålborg, samt stadsmusikant. Hans fader skiftede med børnene i 1817, hvor Carl Ferd. arvede rdl. 4.500,- som blev indsat i Overformynderiet, men frigivet i 1819. Allerede 9 måneder senere ejede han ikke en skilling. Han blev så hovmester hos baron v.Bentze på Kokkedal ved Brovst (Vendsyssel) og var stadig "informatør" ved faderens død i 1821, hvor han kun arvede rdl. 730,-. Vedvielsen står han opført som "musik og sproglærer", Halmtorvet 64.

Børn:

Jeanette Ferdinandine Marie	f. 25-5-824 /gift m.tirmester Walkhoff
Vilhelmine Caroline	28-9-1825/g.vinhandler Schat Petersen
Carl Ferdinand	30-11-1827,kantor v.domkirken i Ålborg
Ludvig Christian Emil	1-5-1830,havnekaptajn i Calcutta
Laura Emilie	7-5-1832/g.m.købmand Holst, Ålborg
August Valdemar	8-1-1835, købmand i Ålborg
Jacobine Lauritzine	14-11-1837,g.m.købmand Nielsen,Randers
Ottilia Severine	23-8-1840 / død 22-11-1841
Adam Andreas Müller B.	5-2-1844

Bopæl: i april 1830 flyttede familien fra Østerå til Nørregade i murermester Wangs gård. I 1834 boede de i Møllegade, hvor de ejede huset. Det har sikkert været rummeligt, for de lejede ud. Det var således her, at søstersønnen Carl Dam mødte sin Ida Reinert, da præstefamilien Baggesen logerede her, mens de ventede på skibsløjlighed til Hirtsholmene. Maries yngste søster, Inger Kristine boede også her i 1834, og broderen Johan Christian i 1840. Som enke ernærede hun sig med håndarbejde, men den vigtigste indtægt kom sikkert fra de logerende. I 1855 boede der f.eks. 3 smedesvende, 6 soldater fra garnisonen, 1 møllersvend og en høkeribestyrer - ialt 11 personer!

Gift: 2) 2-10-1855 i V. Frue sogn, Ålborg, med en af sine logerende:Christian Jensen Krogen

høkeribestyrer, ungkarl og kun 27 år gammel !

Han var født i Dronninglund sogn, hvor der findes en gård ved navn "Krogen". Men deres senere skæbne har jeg ikke fundet.

Kildemateriale: Ålborg Begravelsesvæsen vedr. organistembedet

A.H. Behrend: "Agent Behrends Liv" (manuskript i 50 ekspl.)

annoncer
***** i Ålborg Stifttidende for mandens danseskole(15-4-1830:flytning)

Hvis et bal skulle være "comme il faut", skulle det foregå i et lokale i Silkeborg med herrer fra Århus, damer fra Randers og musik fra Ålborg! (iflg. oberst Ebbe Tønders erindringer).

JOHAN CHRISTIAN MØLLER.

Købmand i Ålborg

Døbt: 29-12-1809 i V.Frue sogn, Ålborg (sammen med sin tvillingsøster).Ugift.Død: Ukendt, men han levede endnu i 1860 iflg. skøde- og panteprotokollen.

Iflg. skifteprotokollen kom han efter sin moders død 1814 i pleje fra den 1-10-1815 og indtil 13-6-1818 hos købmand Jochum Lassen, Ålborg (f.1769). Der blev betalt ca. rdl. 41,- pr. kvartal for ham. Han arvede rdl. 5.376,- som broderlod (dvs. det dobbelte af pigernes lod). Hovedparten af arven stod i en 1.ste prioritet i en ejendom i byen.

Herefter er kilderne kun tilfældige. Han blev konfirmeret i 1824 med antegning i kirkebogen: "meget gode kundskaber". Man må formode, at han herefter kom i lære som 15-årig hos en købmand, men købmandslavets protokol oplyser ikke noget herom. Først i 1828 oplyses det, at han var handelslærling hos sin (ny) formynder, vinhandler Jens A. Nørgård, Ålborg, og man må formode, at han efter skik og brug havde ophold hos sin mester. Det har næppe været komfortabelt, og det er forståeligt, at han gennem sin formynder køber en ejendom, Ved Stranden, i 1828 sammen med den nygifte skipper P. Dam, der var gift med hans søster Magdalene (se pag.8). Det var et praktisk arrangement, så han kunne blive passet af sin ældre søster, der som skipperkone skulle være alene det meste af året.

Læretiden skulle være mindst 5 år, og efter aflagt kundskabsprøve hos byens købmandslav, blev han som 21-årig udlært d.22-4-1831, og han kaldte sig nu for handelsbetjent. Først (næsten) 10 år senere tog han borgerskab som købmand i byen d. 5-11-1840, men det kan ikke spores, hvad han handlede med, eller hvor hans forretning lå. Man kan undre sig over, at han etablerede sig så sent som selvstændig købmand.

De få tinglæsninger i panteprotokollen tyder på, at Møller har hjulpet skipper Dam økonomisk ved købet af part i sluppen "Frederik og Mari". Omkring 1860 køber han som en ren forretning Dams sidste skib "De tvende Brødre" af hovedrederen Ostenfeldt (se pag.20), og sælger det straks efter.

Iflg. folketællingerne i Ålborg pr. 1. febr. har han boet:

<u>1834</u>	matr nr.	279	Ved Strandens Vestre Side (som han ejede.
<u>1840</u>	"	515b	hos sin svoger, organist Behrend, gift m. søsteren Marie.
<u>1845</u>	"	226	hos sin svoger, skipper Krohn, gift med søsteren Bolette. Da hun dør 2 måneder senere, må møller sandsynligvis være flyttet straks efter.
<u>1850</u>			hj. af Slotsgade og Nytorv.

Han står fadder til flere af slægtens børn ved dåb i V.Frue Kirke:

10- 3-1825 Jeanette Ferdidandine Marie Behrend

10- 7-1829 Hans Christian Dam

27-12-1840 Ottilia Severine Behrend (her tituleres han "handelsdirektør!")
(fortsætter)

Johan Chr. Møller

(fortsat)

Kildemateriale:

se pag. 26 i boet efter hans moder, Inger Andersdatter af Valsted.

Landsarkivet i Viborg:

Lavsarkiv /Ålborg Købmandslav/prot.nr.6 /film 52.501 i R.A.)

Ålborg Rådstueprotokol /borgerskaber af 5-11-1840

Ålborg pante- og skødeprotokol bl.a. prot.15/pag.494-97b

(film 28.019 i R.A.)

Købmand Jochum Lassen, Ålborg, gift 16-3-1808 i Budolfi kirke

opført i 1787 som købmandslærling hos Th. Malling, Ålborg
Død 2-11-1842 i Budolfi sogn.

INGER KIRSTINE.

Døbt: 29-12-1809 i V.Frue sogn, Ålborg (sammen med tvillingbroderen)

Ingen kendskab til død eller evt. giftermål.

Efter moderens død i 1814 kom hun i pleje sammen med sine søstre Magdalene og Marie hos deres tante Sidsel Klitgård, der var enke efter deres farbroder Adam Gottfried Müller, Ålborg. Der foreligger ikke oplysninger om børnenes skæbne, da deres tante dør d. 22-3-1829.

Det er tænkeligt, at hun straks kom til sin søster Marie, der var gift med organist Behrend. Hun står opført i folketællingen 1.febr.1834 som boende hos dem i Møllegade og som ugift. Hun har utvivlsomt været medhjælper i det store hus, for i kirkebogen for V.Frue sogns afgangsliste står hun opført d.4-5-1834 med kommende opholdssted: København. Afgangslisten omfattede hovedsageligt tyende og lign., og hun får den almindelige angivelse: "forholdet meget godt".

I Københavns Vejviser står der opført en "I.C. Müller":

1836 I.C Müller, Jomfruen har Silke og Shawl Vask samt Degraisserings Anstalt, Christianshavn Overgade o.V. nr. 178.

1837 samme, L. Kongensgade 99, Christianshavn.

1838 samme, Strandgade 42, Christianshavn.

1839 ikke opført.

Desværre krævede vaskeri ikke borgerbrev, og jeg har ikke kunnet finde "I.C. Müller" i kirkebøgerne, så hun kan ikke identificeres.

Efter afslutning af moderens bo i 1818 arvede hun i lighed med sin søstre rdl. 2.688,- .

DBT